

SLOVESA - PŘÍTOMNÝ ČAS (PRÉZENS)

tvoření

základní kmeny (I. kmeny):

- mezi 1. a 2. radikálem je vokál *-a-*
- 2. radikál se zdvojuje
- mezi 2. a 3. radikál se vkládá vokál: 1) *-a-* třída (*a/a*), (*a/i*), (*a/u*) = (PRÉZENS/préteritum)

2) *-i-* třída (*i/i*)

3) *-u-* třída (*u/u*)

SCHÉMA: konjugační prefix + R₁ + *-a-* + R₂ + R₂ + **V** (*a, i, u*) + R₃ (+ koncovka/sufix)

*	(<i>a/a</i>) „uchopit, vzít si“	-	aT	„bere“
* <i>paq</i>	<i>paqādum</i> (<i>i/i</i>) „svěřit, předat“		<i>i-PaQQiD</i>	„svěřuje“
* <i>rpd</i>	<i>rapādum</i> (<i>u/u</i>) „běžet“		<i>i-RaPPuD</i>	„běží“
* <i>prs</i>	<i>parāsum</i> (<i>a/u</i>) „oddělit“		<i>i-PaRRaS</i>	„odděluje“

Paradigma přítomného času

parāsum (*a/u*) „oddělit“

	sg.	pl.
1. os.	<i>a-</i>	<i>ni-</i>
2. os. m.	<i>ta-</i>	<i>ta-...-ā</i>
f.	<i>ta-...-ī</i>	<i>ta-...-ā</i>
3. os. m.	<i>i-</i>	<i>i-...-ū</i>
f.	<i>i-</i>	<i>i-...-ā</i>

	sg.		pl.
1. os.	<i>aparras</i>	„odděluji“	<i>niparras</i> „oddělujeme“
2. os. m.	<i>taparras</i>	„odděluješ“	<i>taparrasā</i> „oddělujete“
2. os. f.	<i>taparrasī</i>	„odděluješ“	<i>taparrasā</i> „oddělujete“
3. os. m.	<i>iparras</i>	„odděluje“	<i>iparrasū</i> „oddělují“
3. os. f.	<i>iparras</i>	„odděluje“	<i>iparrasā</i> „oddělují“

význam

- vyjadřuje přítomný i budoucí čas
- užívá se i k vyjádření delšího trvání nebo opakování děje v minulosti
- může mít modální význam („chtít“ nebo „moci“) - záleží na kontextu:

*špr šapārum (a/u) 1. „poslat, odeslat“; 2. „napsat“; 3. „spravovat, mít na starosti“

išappar „posílá“

„chce poslat“

„může poslat“

- užívá se k označení časově blíže nespecifikovaných dějů - obecně platných tvrzení

mamman ul iparras „nikdo nerozhodne“

- užívá se v prohibitivu (= vyjadřování zákazu)

lā taparras „Nerozhoduj!“

- někdy se užívá v podmínkových větách po spojení *šumma* „jestliže“

ortografie (zápis)

- v textu nemusí být zdvojený 2. radikál grafemicky vyjádřen!

*zkr zakārum (a/u) 1. „hovořit“; 2. „vzývat“; 3. „jmenovat, uvést jménem, zmínit se“

PRÉZENS

PRÉTERITUM

i-za-ak-ka-ar = *izakkar* „jmenuje“

izkur „jmenoval(a)“

i-za-kar = *izakkar*

*šql šaqālum (a/u) 1. „navázat (stříbro)“, „zaplatit“

PRÉZENS

PRÉTERITUM

i-ša-aq-qa-lu = *išaqqalū* „oni naváží“

išqulū „navázili“

i-ša-qa-lu = *išaqqalū*

- rozdíl mezi přítomem a préteritem v zápisu: 1) vokál *-a-* mezi 1. a 2. radikálem

2) odlišný vokál mezi 2. a 3. radikálem, ale jen u tříd
(*a/i*), (*a/u*)

SLOVESA - MINULÝ ČAS II. (PERFEKTUM)

tvoření

základní kmeny (I. kmeny):

- mezi 1. a 2. radikál se vkládá **infix -ta-**

- mezi 2. a 3. radikál se vkládá **vokál prézenta**: 1) *-a-* třída (*a/a*), (*a/i*), (*a/u*)

2) *-i-* třída (*i/i*)

3) *-u-* třída (*u/u*)

SCHÉMA: konjugační prefix + R₁ + **-ta-** + R₂ + **V** (*a, i, u*) + R₃ (+ koncovka/sufix)

**mḥ maḥāsum* (*a/a*) „udeřit, zranit“ *i-MtaḥaS* „udeřil(a)“

**pqd paqādum* (*i/i*) „svěřit, předat“ *i-PtaQiD* „svěřil(a)“

**rpđ rapādum* (*u/u*) „běžet“ *i-RtaPuD* „běžel(a)“

**prs parāsum* (*a/u*) „oddělit“ *i-PtaRaS* „oddělil(a)“

- u **silných sloves** dochází k **elizi krátkého nepřízvučného vokálu mezi 2. a 3. radikálem**:

1) v 2. os. sg. f.

2) v 2. os. pl.

2) v 3. os. pl.

* <i>ta-ptaras-ī</i>	→	<i>taptarsī</i>	„oddělila jsi“
* <i>ta-ptaras-ā</i>	→	<i>taptarsā</i>	„oddělili/y jste“
* <i>i-ptaras-ū</i>	→	<i>iptarsū</i>	„oddělili“
* <i>i-ptaras-ā</i>	→	<i>iptarsā</i>	„oddělily“

asimilace hlásek v perfektu (regresivní)

- je-li 1. radikálem kořene foném /d, t, z, s, s/, dochází u infixu **-ta-** k asimilaci /t/ k předcházející hlásce:

*-d-ta- > -d-da-

*-t-ta- > -t-ta-

*-z-ta- > -z-za-

*-s-ta- > -s-sa-

*-s-ta- > -s-sa-

* (a/u) „poslat“ 3.os. sg. * -**ta-RaD** > „poslal(a)“

*zkr zakārum (a/u) „jmenovat“ 3.os. sg. * **i-Z-ta-KaR** > *izzakar* „jmenoval(a)“

* (a/a) „uchopit“ 3.os. sg. * **i-S-ta-BaT** > *issabat* „uchopil(a)“

- je-li 1. radikálem kořene foném /n/, dochází k jeho asimilaci k následující hlásce /t/ v infixu **-ta-**:

*-n-ta- > -t-ta-

ndn nadānum* (i/i) „dát, darovat“ 3.os. sg. * **i-N-ta-DiN > *ittadin* „dal(a)“

Paradigma perfekta

parāsum (a/u) „oddělit“

	sg.	pl.
1. os.	<i>a-</i>	<i>ni-</i>
2. os. m.	<i>ta-</i>	<i>ta-...-ā</i>
f.	<i>ta-...-ī</i>	<i>ta-...-ā</i>
3. os. m.	<i>i-</i>	<i>i-...-ū</i>
f.	<i>i-</i>	<i>i-...-ā</i>

	sg.		pl.
1. os.	<i>aptaras</i>	„oddělil jsem“	<i>niptaras</i> „oddělili jsme“
2. os. m.	<i>taptaras</i>	„oddělil jsi“	<i>taptarsā</i> „oddělili jste“
2. os. f.	<i>taptarsī</i>	„oddělila jsi“	<i>taptarsā</i> „oddělili jste“
3. os. m.	<i>iptaras</i>	„oddělil“	<i>iptarsū</i> „oddělili“
3. os. f.	<i>iptaras</i>	„oddělila“	<i>iptarsā</i> „oddělily“

význam

- vyjadřuje děje, které se udály v minulosti a jsou časově vymezené nebo odstupňované
- užívá se také v podmínkových větách po spojce *šumma* „jestliže“
- převážně se užívá v souslednosti časů, tj. vyjadřuje tam děj, který následoval po jiném minulém ději, jenž je v préteritu

šumma awīlum wardam amtam išām-ma waraḥ-šu lā imla-ma benni elī-šu imtaqut ana nādinānī-šu utār

„Jestliže člověk otroka (nebo) otrokyni koupil (*šāmum* „koupit“) a měsíc jeho neuplynul (*malûm* „uplynout“) a nemoc *bennum* na něho spadla (*maqātum* „spadnout, postihnout (o nemoci)), prodejci jeho/její (ho/ji) vrátí (*târum* „vrátit se“, II. kmen „vrátit“).“

„Jestliže někdo koupil otroka nebo otrokyni a (od jeho koupě) neuplynul ještě měsíc a postihla jej nemoc *bennum*, vrátí jej prodejci.“

išām „koupil“ = préteritum

lā imla „neuplynul“ = préteritum

imtaqut „spadla, postihla“ = perfektum (tj. děj až po jiném minulém ději)

išme awās-sa imtaḥar qabâ-ša

milikum ša aššatim imtaqut ana libbī-šu

„uslyšel slova její, přijal její řeč,

rada (jeho) manželky našla své místo v jeho srdci“ (tj. spadla do jeho srdce)

šemûm „slyšet“ → *isme* „(u)slyšel(a)“ = préteritum